

Skallesluger, Blishøne, Vibe, Almindelig Præstekrave, Strandskade, Storspøve, Rødben, Ryle, Hættemaage, Hejre, Taarnfalk, Musevaage, Ringdue, Skade, Graakrage, Forstuesvale, Digesvale, Bysvale, Lærke, Stær, Engpiber, Hvid Vipstjert, Digesmutte, Graaspurv, Rørspurv.

FL. BOLT JØRGENSEN

For værdifuld Assistance ved Ledelsen af Ekskursioner og Udfærdigelse af Fuglelister bringes vor bedste Tak især til Assistent EINAR PETERSEN og Stud. mag. POUL VALENTIN JENSEN.

P. E. V.

HARRY MADSEN

BERETNING OM FUGLELIVET PAA JORDSAND SOMMEREN 1935

AF

LAUST PETERSEN

Foraarstrækket.

Naar Højvande indtræder, og trænger alle Vadefugle, som under deres Træk mod Nord i Foraaret holder Rast paa Jordsands Flak, faar man rig Lejlighed til at se de forskellige Arter, som i større og mindre Flokke samles om Jordsand.

Skulde nogle af dem fremhæves for andre, var det nok rigtigst at nævne Rylerne, som viser sig i uendeligt store Skarer; man maa nøjes med at tælle dem i Tusindvis, en saadan Flok tæller maaske op til tyve Tusinde, ja maaske mange flere.

Af andre Fugle kan nævnes Strandhjejler, som i Aar talte op til to Tusinde. Strandskaderne maaske knap saa mange. Endvidere er der Kobbersnepper; de er noget sky af sig, og jeg har aldrig set dem i Flokke paa mere end 100—200 Stk. Til langt hen i Maj træffer man stadig paa Knortegæs; en Flok paa 50—60 Stykker var daglig Gæst paa Øen, ligesom ogsaa nogle Storspøver og Smaaspøver kom op paa Øen. Svartbagen er en stadig Gæst og gaar ved Højvande i Land paa det nordøstlige Hjørne af Øen. Nogle Hættemaager saas ogsaa i Maj Maaned, dog kun 10—15 Stk. Forstuesvalerne kan ogsaa nok blive dagevis paa Øen; et Par var ved at undersøge Hytten, om den kunde gaa an som Plads for en Rede; jeg havde Vinduet og Døren staaende aaben, og det gik lystigt frem og tilbage; Bjælkerne blev undersøgt, men Forholdene maa ikke have været gode nok, eller maaske var det min Tilstedeværelse, som de ikke har kunnet lide; de drog bort igen og saas ikke mere i Hytten. En Dag kom der en Rødstjert; den sad helt oppe paa Stigen til Hytten og saa sig omkring; saa opdagede den et Hul i Jorden, som tjente til Kælder for mig. Der var lagt nogle Brædder ovenpaa med Tang og Jord paa

og med kun en lille Aabning som Indgang, men den fandt den og holdt til dernede det meste af Dagen, saaledes gik der 3—4 Dage, saa forsvandt den, dog ikke for bestandig; et Par Dage efter var den der igen og nu havde den faaet en Mage med. Jeg haabede nu saa smaat paa at kunne faa den med som Ynglefugl, hvilket dog slog fejl; en otte Dages Tid puslede de rundt dernede, men saa en skønne Dag var de begge to borte, og jeg kunde igen tage min Kælder i Besiddelse. En Rødhals samt en Gærdesmutte var her ogsaa en Dags Tid. Først i Maj kunde man ogsaa træffe smaa Flokke Stære. Længere ude paa dybt Vand ligger Ederfuglene; kun naar Søen bliver for haard, rykker de nærmere og sætter sig paa Skallebanken, indtil Vandet atter synker. Gravænderne kommer helt op til Øen, et Par havde ogsaa tænkt paa at ruger der, men de mange Maager har nok forskrækket dem, saa de drog bort igen.

At det ikke er helt ufarligt for fremmede Fugle at gæste Øen, fik jeg et Bevis for en Dag, da der kom en Taarnfalk. Den var kommet helt ind over Øen og kom heller ikke derfra igen. Den kom fra Retning mod Højer og et Stykke ude paa Flakket blev den modtaget af Ternerne; den fortsatte desuagtet ind mod Øen, men saa blev ogsaa Maagerne klog paa den; de overfaldt den alle som een, og jeg kunde se, den havde svært ved at klare sig; flere Gange var den nede paa Jorden, kom saa op igen og straks var Maagerne i Hundredevis over den. Pludselig faldt den brat til Jorden; jeg løb derhen for at se, og rigtigt, der laa den død. Maagerne blev ved længe efter at kredse over den med høje Skrig. Kun faa Dage efter kom der een til, som fik samme varme Modtagelse, men den slap da fra Øen igen med en vældig Fart i Retning mod Højer, forfulgt langt ud over Flakket af Ternerne. Jeg tror næppe, den gæster Jordsand mere.

Jeg vil angive nogle Tal fra Foraarsstrækket:

1. Maj: 20—30.000 Ryler, 2.000 Strandskader, 1.000 Strandhjejler, 50 Knortegæs, nogle Svartbage, Rødben, Stære, Storspover, Gravænder, Ederfugle, 100—150 Kobbersnepper.

5. Maj: 3 Forstuesvaler, ca. 1.000 Strandhjejler, 1 Ugle (vel Mosehornugle. Red.).

7. Maj: 10—20.000 Ryler, 1.000 Strandhjejler, 1.000 Strandskader, 100 Knortegæs.

9. Maj: 1 Rødhals.

13. Maj: 8 Hættemaager.

15. Maj: 3 Dværgterner.

17. Maj: 100 Storspover.

24. Maj: 3 Forstuesvaler.

29. Maj: 6 Knortegæs.

30. Maj: 2 Forstuesvaler.

31. Maj: 2 Forstuesvaler, 6 Knortegæs, 1 Gærdesmutte.

3. Juni: 10 Kobbersnepper, 4 Hættemaager, 100 Storspover, 2 Gravænder, kun nogle faa Ryler, nogle Splitterner, 6 Knortegæs.

Efter den Tid var Rylerne helt forsvundet, ligesom Strandhjejler og Kobbersnepper. Derimod kunde man hele Sommeren træffe Strandskader, Svartbøge, Knortegæs, Gravvænder, Splitterner, af og til Sortterner; saaledes 10. Juni 20 Stk., 29. Juni 25 Stk. Storspoven var ogsaa en stadig Gæst.

Det er kun for en kort Tid, at disse Fugle forlader Jordsands Flak; allerede i Juli kommer de første Efteraarsbebudere.

Ynglefugle.

Sølvmaagerne var langt de dominerende. De havde ogsaa de første Æg. Deres Reder lagde de meget tæt sammen; enkelte Steder var der ikke engang en Meter imellem Rederne, hvilket da ogsaa havde til Følge, at de altid laa i indbyrdes Klammeri; de kunde ligge paa Reden og naa hverandre, og naar de saa sloges, gik det ud over Æggene. I Begyndelsen lagde de nye Æg til, senere fortsatte de paa dem, der blev tilbage. Jeg fandt dog ogsaa mange Æg, som var bleven ædt.

Stormmaagen var noget senere paa Færde, og var heller ikke ret talrig. De havde deres Reder tæt ind mod Sølvmaagerne; dog var de samlet paa en Plet. En Del af deres Æg tog Sølvmaagerne, men jeg har dog ikke set, at de tog Ungerne.

Til stor Glæde var Ternerne ret talrige i Aar. Det første Æg blev lagt ca. 17. Maj. I Løbet af nogle faa Dage var der ret mange Æg, og stadig kom der flere og flere Terner til; i Førstningen kun Havterner, senere, omkring Midten af Juni, kom der nogle enkelte Fjordterner. De bedste Rugepladser var da optaget; tilbage var kun en lille Plads tæt ind mod Maagerne; de naaede da heller ikke at faa Unger paa Vingerne. Havternerne led ogsaa stærkt under de rovgriske Maager. Jeg saa daglig, at der blev nogle Unger hentet. Traf det saa ind med Storm og daarligt Vejr i nogle Dage, gik det ud over Terneungerne. Nogle af Maagerne er dog særlig slemme; der kunde ved deres Reder ligge store Dynger af Vinger og Ben, de havde gylpet op. Grunden til, at Ternerne i det hele taget fik Unger paa Vingerne skal vistnok søges i deres Talrighed i 1935. I Fjor var her kun nogle ganske faa Stykker, og det var en nem Sag at udrydde dem; de gik da ogsaa alle paa een Dag, hvorefter Ternerne tabte Modet og forlod Øen. — — Omkring Midten af Juni kom de første Unger, og allerede 7. Juli var de første paa Vingerne. Efter et Par Dages Forløb kunde man se dem flyve langt ude over Vaderne. Men heller ikke der var de i Sikkerhed for Maagerne; var der en, som ikke var helt sikker i Flyvekunsten, var den ogsaa dømt, straks var der en Flok Maager efter den. De kunde dog ikke rigtig faa saa store Stykker ned i en Fart, og den stakkels Unge gik saa fra Næb til Næb, før det lykkedes en af dem at sluge den. Et Par Gange er jeg løbet derhen og har taget Ungerne, men de har altid været døde. — — Saa snart en Maage viser sig over Ternekolonien, flyver de alle fra deres Rede for at angribe den, men saa er det en let Sag for den næste Maage at hente en Unge.

Dato	Sølvmaage <i>Larus argentatus</i>			Stormmaage <i>Larus canus</i>			Hayterne <i>Sterna macrura</i>			Fjordterne <i>Sterna hirundo</i>			Splitterne <i>Sterna sandvicensis</i>		
	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger
1. Maj	5	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Maj	17	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1. Juni	996	2380	0	10	28	0	174	334	0	0	0	0	0	0	0
15. Juni	662	1838	36	7	19	0	258	461	3	0	0	0	1	1	0
1. Juli	227	516	685	2	6	6	225	398	95	12	29	0	0	0	0
15. Juli	60	139	742	0	0	8	55	70	98	14	31	6	0	0	0
1. August	2	4	750	0	0	8	0	0	60	0	0	0	0	0	0
15. August	0	0	700	0	0	8	0	0	60	0	0	0	0	0	0
1. Septbr. . . .	0	0	600	0	0	6	0	0	60	0	0	0	0	0	0
Første Æg	ca. 1. Maj			16. Maj			17. Maj			ca.20. Juni			10. Juni		
Første Unge	8. Juni			18. Juni			15. Juni			10. Juli			ing. Unger		
Flyvefærdig	ca. 600 Stk.			6 Stk.			60 Stk.			0			0		

Dato	Strandskade <i>Haematopus ostralegus</i>			Rødben <i>Tringa totanus</i>			Præstekrave <i>Charadrius hiaticula</i>			Lærke <i>Alda arvensis</i>			Engpiber <i>Anthus pratensis</i>		
	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger	Reder	Æg	Unger
1. Maj	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Maj	11	22	0	1	4	0	0	0	0	1	3	0	1	4	0
1. Juni	21	66	0	1	4	0	0	0	0	2	4	3	1	4	3
15. Juni	14	39	20	1	4	3	0	0	0	0	0	12	0	0	7
1. Juli	5	15	27	0	0	5	1	4	0	0	0	12	0	0	7
15. Juli	0	0	25	0	0	2	1	4	0	0	0	12	1	4	7
1. August	0	0	15	0	0	2	0	0	0	0	0	12	1	4	7
15. August	0	0	15	0	0	2	0	0	0	0	0	12	0	0	10
1. Septbr. . . .	0	0	15	0	0	2	0	0	0	0	0	12	0	0	10
Første Æg	ca. 1. Maj			6. Maj			20. Juni			ca. 1. Maj			ca. 1. Maj		
Første Unge	2. Juni			4. Juni			16. Juli			25. Maj			16. Maj		
Flyvefærdig	15 Stk.			2 Stk.			0			12 Stk.			10 Stk.		

Jeg har ogsaa et Par Gange set, at en Maage satte sig ganske roligt ned, aad en Unge og tog den anden med sig, selv om ogsaa nok saa mange Terner kredsede om den. 2 Par Terner havde ogsaa begyndt at ruge paa Skallebanken, men Vandet skyllede dem væk.

Som det ses af Skemaet, forsøgte Splitternen at yngle i Aar, men den eneste Rede blev forladt, før der kom Unger.

Strandskaderne havde deres Reder spredt over hele Øen. De led ogsaa under Maagerne, thi saasnart Ungerne var ude af Æggene, løb de med ud paa Vaderne, hvor det saa var en nem Sag at finde dem. En Del fik de dog paa Vingerne; de var dog alle udruget inde paa Øen, hvor de blev, indtil de kunde flyve, der var temmelig langt Græs, som de kunde gemme sig i. De første Unger var udruget 2. Juni, men de fik en sørgelig Skæbne. Der var fire Æg, og det gav ogsaa fire Unger. Dagen efter laa jeg gemt i Græsset og betragtede de gamle sammen med alle fire Unger, som løb nede i Vandkanten; den ene af dem kom et Stykke fra de andre, hen i Nærheden af en anden Strandskade, som havde Rede tæt ved, men den greb pludselig Ungen, som et Øjeblik efter laa død; lidt efter kom den næste Unge derhen, og det samme gentog sig. Saa syntes jeg det kunde være nok, jeg rejste mig op, straks var de gamle paa Vingerne, og Ungerne gled ind i Græsset. Lidt efter kom en Maage og holdt Frokost paa begge de døde Unger.

Rødbenen talte ligesom i Fjor 2 Par. Første Æg blev lagt 6. Maj og første Unge kom 4. Juni. Det første Par havde fire Æg, men fik kun tre Unger, hvoraf den ene straks døde, og af de to kom den ene paa Vingerne. Det andet Par var noget senere paa Færde; det havde 4 Æg og fik 4 Unger, hvoraf ogsaa kun den ene kom paa Vingerne. Efter at de havde udruget, tog de Ungerne med ud mod Udkanten af Øen, lige Syd for Hytten, hvor de gamle saa rigtig kunde sidde oppe paa Hyttens Tag, overse det hele og advare Ungerne, naar der var Fare paa Færde. Sidst i August forlod baade de unge og gamle Øen, og jeg saa kun nogle Rødben blandt Trækfuglene.

Lærkerne gik det ikke saa godt. Nogle af Rederne blev ødelagt, medens der var Æg. Jeg tror nok, at det var Strandskaderne, der gjorde det; det var altid, hvor der var en Strandskaderede tæt ved. Et Sted fandt jeg ogsaa Lærken liggende død paa Æggene; den var helt blodig ved Hovedet, men hvordan den var blevet dræbt, véd jeg ikke. — — Et Sted var der en Rede midt imellem to Maagereder, kun med en Meters Plads, men den laa dog godt gemt, og Ungerne blev store; en Dag var de ude af Reden; da kunde de næsten flyve, saa jeg tænker nok, de har klaret sig. Det var før Maagerne fik Unger.

Engpiberne var meget tidligt paa Færde; den første havde 3 Unger 16. Maj, og kun en halv Snes Dage efter var de ude af Reden. Nummer to kom lidt senere; den fik fire Unger, som forlod Reden omkring 15. Juni. Meget sent kom den tredie; maaske det har været den samme, som havde saa tidligt Unger.

Omkring 20. Juni kom et Par Præstekraver hertil. De løb rundt i Sandet lige Syd for Hytten. Jeg troede slet ikke, at de vilde ruge her, men holdt dog Øje med dem, og ganske rigtigt lagde de et Æg hver af de følgende Dage. De havde udruget 17. Juli. De fik dog ikke megen Glæde af Ungerne. Kun nogle faa Dage efter, 21. Juli, kom en heftig Storm. Vandet steg efter Aarstiden meget højt og store Dele af Øen gik under Vand. Præstekravens Unger havde forladt Reden og laa i Græsset, men det var mig ikke muligt at finde dem i den Fart, saa de er nok druknet. De gamle blev et Par Dage i Nærheden af Reden, men derefter forlod de Øen, og jeg saa kun Præstekraver under Efteraarstrækket.

Ogsaa Ternerne led under Stormen. Hele Kolonien stod under Vand; nogle Stykker fik jeg op paa det tørre, men der var dog ingen af dem, som kom paa Vingerne, de krøb rundt i Græsset og blev et let Bytte for Maagerne. Ogsaa de Unger som laa ude i Vandet blev taget af Maagerne, og hele Ternekolonien var oversaaet af Maager, som svømmede rundt og søgte efter Unger. Omkring 60 Stk. var kommet paa Vingerne dengang. Efter den Tid kom ingen Terner op paa Øen; de var altid ude paa Vaderne og sad under Højvande nede paa Skallebanken.

Efteraarstrækket.

I Begyndelsen af Juli kan man paa Flakket træffe de første Efteraarsbebudere, selv om det ikke er i større Antal. Saaledes har jeg noteret:

4. Juli: 200 Ryler, 25 Smaaspover, 50 Storspover, 7 Kobbersnepper, 8 Gravænder, 14 Stokænder.

21. Juli: 200 Smaaspover, 20 Kobbersnepper, 50 Stormmaager, 25 Hættemaager, 70 Gravænder, 500 Strandskader, 100 Hjejler, 30 Storspover, 500—700 Ryler, 3 Stære.

2. August: 2.000 Ryler, 200 Strandskader, 50 Smaaspover, nogle enkelte Storspover, 50 Stormmaager, 50 Kobbersnepper, 150 Strandhjejler, 25 Svartbage.

6. August: 3.000 Ryler, 7 Pibeænder, 6 Sortænder, 1 Skallesluger, 800 Kobbersnepper, 40 Smaaspover, enkelte Storspover, 70 Stormmaager, 300 Strandskader, 1 Rødben, 1 Løvsanger, nogle Svartbage, 40 Dværgterner, 2 Sortterner, nogle Splitterner, Hættemaager, 60 Strandhjejler, Ederfugle, 1 Rødstjert.

7. August: 3 Rødben, 3 Stokænder, 1 Præstekrave.

8. August: 6 Gravænder, 40 Splitterner, 2 Rødben, 40 Dværgterner.

14. August: 1 Hvidklire, 2.000 Kobbersnepper, 50 Hættemaager, 50 Stormmaager, 4 Stokænder, 1 Digesmutte, 1.000 Strandskader, 10.000 Ryler, 16 Islandsryler.

16. August: 1 Hejre, 1 Rødben, 1 Knortegaas.

17. August: 3 Løvsangere, ca. 80 Strandhjejler (trak mod Syd),

12.000 Ryler, 100 Hættemaager, 50 Stormmaager, 1.000 Strandskader, 400 Kobbersnepper, 50 Svartbage.

19. August: 4 Løvsangere, 1.400 Strandskader, 1 Hvidbrystet Præstekrave, 600 Kobbersnepper, 12.000 Ryler.

20. August: 12—14.000 Ryler, 2.000 Kobbersnepper, 1.500 Strandskader, 50 Stormmaager, 100 Hættemaager, 2 Smaaspoover, 1 Strandhjejle, 4 Løvsangere, 1 Digesmutte, 50 Svartbage, nogle Ederfugle, 1 Knortegaas, enkelte Storspoover, 4 Stokænder, Splitterne, Dværgterne og Havterne, 20 Islandsryler, 1 Hvidbrystet Præstekrave.

21. August: 1 Hejre.

22. August: 4 Stære, 4 + 3 Forstuesvaler, 1 Spurvehøg, 600 Splitterner.

23. August: Forstuesvaler, 10 Sortterner, 600 Splitterner.

24. August: 1 Løvsanger, 2 Forstuesvaler, 50 Dværgterner, 300 Splitterner, 20 Havterner, 2 Spurvehøge, 1 Hejre, 40 Stokænder, 30 Gravænder, 5 Ederfugle, 12 Pibeænder, 1.000 Strandskader, 20.000 Ryler, 50 Svartbage, 50 Hættemaager, nogle Stormmaager, 80 Storspoover, 3 Smaaspoover, 2.000 Kobbersnepper, 5 Strandhjejler.

25. August: 50 Stokænder, 2 Toppede Skalleslugere, 2 Gravænder, 3 Løvsangere.

26. August: 4 Løvsangere, 2 Forstuesvaler, 4 Strandhjejler, 500 Kobbersnepper, 10 Sortterner, 10 Storspoover, 25 Gravænder, nogle Hættemaager, Stormmaager, Svartbage, Havterner, Splitterner.

27. August: 4 Løvsangere, 1 Digesmutte, 3 Præstekraver, 400 Splitterner, 100 Dværgterner, 20 Havterner, 50 Svartbage, 20 Hættemaager, 150 Stokænder, 3 Sortænder, 25 Gravænder, 2 Forstuesvaler, 20.000 Ryler, 1.000 Strandskader, 1 Hvidklire, 3 Rødben, 14 Islandsryler, 20 Hjejler, 4 Mursejlere.

29. August: 500 Splitterner, 100 Dværgterner, nogle Havterner, 2—300 Stokænder, 20 Gravænder, 20.000 Ryler, 1.000 Strandskader, 3 Rødben.

1. September: 2 Løvsangere, 8 Præstekraver, 20.000 Ryler, 1.000 Strandskader, 2—300 Stokænder, 1 Sortand, 8 Gravænder, 50 Svartbage, 100 Stormmaager, 20 Hættemaager, 500 Kobbersnepper, 1 Spurvehøg, nogle Storspoover.

4. September: 20.000 Ryler, 1.000 Strandskader, 300 Kobbersnepper, 8 Præstekraver, 5 Strandhjejler, 1 Vandrefalk, 4—500 Stokænder, 30 Gravænder, 1 Sortand, ca. 400 Ederfugle, 800 Splitterner, 200 Dværgterner, nogle Havterner, nogle Storspoover.

Ved at følge de forskellige Datoer kan man danne sig et Billede af den brogede Samling Trækfugle, der under Højvande opholder sig i Nærheden af Jordsand. Eftersom Vandet stiger, trækker de længere ind mod Øen, saa naar Vandet er særlig højt, sidder de tæt pakket, et Billede, der altid vil staa i Ens Erindring.